

Geactualiseerde Resolutie ‘Nieuw kabinet, gebruik en borg de kracht van het lokaal bestuur’

De VNG, bijeen te Utrecht op 24 mei 2024, tijdens een extra ingelaste Algemene Ledenvergadering,

Constateernde dat gemeenten voor grote opgaven staan met ontoereikende middelen

- Nederland voor grote maatschappelijke opgaven staat, onder meer op het gebied van wonen, bestaanszekerheid, bereikbaarheid en zorg, die direct raken aan het dagelijkse leven van onze inwoners en een forse impact hebben op de gemeentelijke organisatie
- Taken en middelen bij gemeenten structureel uit balans zijn
- Er grenzen zijn aan wat de gemeenten met beschikbare capaciteit en middelen kunnen bieden

Constateernde dat met het demissionair kabinet een tussenstap is gezet in de Voorjaarsnota

- Die betekenisvol is, waarbij de opschalingskorting wordt geschrapt, maar de scheefgroei tussen taken en middelen niet wegneemt.

Constateernde dat een gedragen sterke VNG inzet richting een nieuw kabinet cruciaal is

- De inzet van de breed gesteunde resolutie “Formerende partijen, gebruik de kracht van het lokaal bestuur” (aangenomen in de Najaars ALV van 1 december 2023) nog steeds actueel is
- Met de inzet in deze resolutie ook recht wordt gedaan aan de eerder door de ALV aangenomen moties, van onder meer de gemeenten Beesel en Enschede
- Een actualisering van deze inzet noodzakelijk is op basis van de uitkomsten van de formatie.

Overwegende dat

- Gemeenten een gelijkwaardige medeoverheid zijn waarbij rijk en gemeenten een gezamenlijke taak hebben om maatschappelijke opgaven aan te pakken
- Gemeenten door inperking van hun structurele financiële ruimte, zonder vermindering van medebewindstaken, steeds meer een uitvoeringsloket van het rijk worden

- Wegvallen van voorzieningen grote gevolgen heeft voor onze inwoners en de leefbaarheid van steden en dorpen
- Uitholling van de lokale democratie dreigt door verlies van vertrouwen van inwoners in het lokaal bestuur en verlies van de aantrekkingskracht van de lokale democratie voor (potentiële) raadsleden en bestuurders.

Spreekt uit dat het VNG-bestuur

1. De opdracht van de resolutie van 1 december jl. “Formerende partijen, gebruik de kracht van het lokaal bestuur” onverkort uitvoert en zich maximaal blijft inzetten om te komen tot zowel een goede structurele financiële uitgangspositie voor gemeenten als het zetten van een stap naar voren door de gemeenten in het belang van onze inwoners
2. Blijft werken vanuit de visie van een totaaloplossing om te komen tot een solide, stabiele en duurzame financiële positie van gemeenten met een balans in taken en beschikbare middelen en voldoende beleidsvrijheid. Daarbij staan inwoners centraal, wordt samengewerkt als één overheid, zijn voldoende middelen beschikbaar en bestaat ruimte voor regionale en lokale aanpak op basis van het uitgangspunt van welvaartsontwikkeling voor alle regio’s
3. Zich sterk maakt om de kabinetsvoornemens uit de Voorjaarsnota 2024 over de Wmo en specifieke uitkeringen (Spuks) om te zetten in concrete, structurele en langjarige afspraken en daarbij in ieder geval in te zetten op:
 - Het zo snel mogelijk toevoegen aan het gemeentefonds van de middelen die nu gereserveerd staan op de Aanvullende Post van de rijksbegroting voor de Wmo
 - Het maken van de afspraak dat besparingen op administratieve lasten voor over te hevelen Spuks uitsluitend worden ingeboekt op het moment van overheveling zelf en voor de looptijd van de betreffende specifieke uitkering
4. Een (extra) ALV organiseert, als taken en middelen in het regeerprogramma van het nieuwe kabinet onvoldoende in balans zijn en in deze ALV een escalatiestrategie voorlegt aan de leden.
5. Bij het nieuwe kabinet aangeeft dat de VNG bereid is om een actieve rol te spelen bij de vertaling van het hoofdlijnenakkoord naar een concreet programma. Zo kunnen we als overheden tot een gezamenlijk (uitvoerings)akkoord komen, waarin taken en middelen van gemeenten weer in balans zijn. Het teruggeven van taken kan onderdeel uitmaken van de gesprekken hierover.

Dit is de geactualiseerde versie van de concept-resolutie van 26 april 2024.

Toelichting

1. Aanleiding

De bijgaande geactualiseerde resolutie is een herijking van de kaders voor de inzet kabinetsformatie die eerder zijn meegegeven door de leden. Nadat in de Voorjaarsnota door het demissionaire kabinet betekenisvolle stappen zijn gezet ligt er nu ook het hoofdlijnenakkoord van de formerende partijen. Een eerste VNG-reactie op het recente hoofdlijnenakkoord van de formerende partijen treft u aan als bijlage bij de ledenbrief van 17 mei. In de geactualiseerde resolutie doet het VNG-bestuur een voorstel voor de inzet richting het nieuwe kabinet. Hierover spreken de leden zich uit in de Extra ALV van 24 mei a.s.

2. Moties en resolutie die de basis vormen voor VNG-inzet

Op 1 december 2023 heeft u ingestemd met de kaders voor de inzet kabinetsformatie. U heeft daarmee het bestuur opdracht gegeven om (bij voorkeur met IPO en UvW):

- Te komen tot een bestuursakkoord over de gezamenlijke opgave voor in ieder geval de volgende de maatschappelijke vraagstukken
 - Bestaanszekerheid
 - Kansengelijkheid
 - Toekomst van de zorg,
 - Asiel en migratie
 - Klimaat en energie en
 - Woningbouw en de inrichting van Nederland;
- Als voorwaarde aan het bestuursakkoord te stellen dat de opschalingskorting wordt afgeschaft en dat er overeenstemming komt over herstel van het gemeentefonds inclusief een oplossing voor de accreskorting en een nieuwe, duurzaam toereikende wijze van indexeren;
- Naast geld, de aanpak van die opgaves ook nadrukkelijk te verbinden aan het thema vertrouwen in de overheid, en in dat kader te komen tot afspraken die de kracht van het lokaal bestuur bevorderen en bijdragen aan betere interbestuurlijke samenwerking.
- De uitvoerbaarheid van de afspraken in het bestuursakkoord te toetsen als het gaat om menskracht, planning, wetgeving en financiën en alleen in te stemmen met haalbare voorstellen.

Naast de resolutie die expliciet genoemd wordt in de voorgaande tekst, zijn er ook meerdere moties aangenomen die richting geven aan de inzet in de kabinetsformatie, waaronder vanuit [Enschede](#), [Beesel](#), [Leidschendam-Voorburg](#) en [Heemstede](#) en hebben ook diverse insprekers hier aandachtspunten voor benoemd.

3. Resultaat VNG-inzet in het formatieproces

Onze inzet heeft tijdens het formatieproces resultaat gehad: in verschillende formatiestukken en zelfs in het opinieartikel van informateurs Plasterk en Putters zijn de gemeenten en de VNG expliciet genoemd. In de inhoudelijke fase van de kabinetsformatie (van Zwol/ Dijkgaaf) hebben Sharon Dijksma en Leonard Geluk namens de gemeenten al op 28 maart jl. aan tafel gezeten en is er sindsdien op een aantal dossiers (wonen, jeugdzorg) aanvullende inbreng geleverd.

De VNG zal deze aanpak voortzetten. En ook onjuiste beelden over gemeentefinanciën in de media zullen we bestrijden met actieve persbenadering en woordvoering. Daarnaast wordt een brede publiekscampagne voorbereid over het belang van gemeenten voor het dagelijks leven van inwoners.

4. Voorjaarsnota

Vanwege de duur van de formatie was het demissionair kabinet aan zet om de Voorjaarsnota op te stellen. Hierover zijn intensieve gesprekken geweest tussen de fondsbeheerders (Minister BZK, Minister Financiën, Staatssecretaris Financiën) en een VNG-delegatie. Dat heeft geleid tot onderstaand resultaat, dat is toegelicht in de ledenbrief van 15 april jl. <https://vng.nl/brieven/gemeentefinancien-in-voorjaarsnota-2024>.

Uitkomst Voorjaarsnota

- De afgelopen weken heeft de VNG in meerdere intensieve gesprekken met het demissionaire kabinet gestreden voor de goede financiële positie voor gemeenten, in lijn met de resolutie en moties van onze leden. Die gesprekken hebben resultaat opgeleverd.
- Het demissionaire kabinet zet een stap en neemt de volgende punten op in de Voorjaarsnota:
 - De oploop van de opschalingskorting van €675 mln wordt structureel geschrapt
 - Rechtvaardige risicoverdeling Wmo door heldere afspraken over objectieve indexering en aparte fondsvorming
 - Indexering zorgkosten: 75 miljoen in 2026 oplopend tot 300 miljoen in 2029
 - Een opschoonactie voor specifieke uitkeringen (SPUKS)
- Het kabinet vraagt hiervoor helaas wel een prijs: in 2025 wordt het gemeentefonds eenmalig €675 mln lager vastgesteld. Vanaf 2026 stijgt het structureel met €750 mln oplopend tot ongeveer 1 mld in 2029.
- Het financiële probleem van gemeenten is hiermee niet opgelost maar we zetten wel betekenisvolle stappen. Op basis van deze resultaten vervolgen we onze inzet richting de formatietafel voor een goede balans tussen taken en middelen.

5. Betrokkenheid en input leden

Tijdens deze intensieve gesprekken met het demissionaire kabinet over de Voorjaarsnota heeft de VNG-onderhandelingsdelegatie nauw contact gehouden met de leden op diverse manieren (bestuur, commissies, netwerkenoverleg, provinciaal, klankbordgroep, etc.). De signalen die u collectief heeft afgegeven in deze sessies zijn:

- Zorgen over specifieke uitkeringen (Spuks); geld moet terug naar gemeentefonds.
- Zorgen op stijgende kapitaallasten bij investeringsopgaven
- Onrechtvaardigheid resterende financiële problematiek
- Benadrukken dat gemeenten meer zijn dan uitvoeringsorganisatie
- Ongenoegen en vragen bij onderbouwing eenmalige uitname 2025

Deze signalen zijn ook ingebracht in de gesprekken met de fondsbeheerders en hebben tot het uiteindelijke resultaat Voorjaarsnota 2024 geleid. Dit is in veel verschillende bijeenkomsten toegelicht. Daarnaast gaf u aan behoefte te hebben aan duidelijkheid over de escalatiestrategie.

6. Vervolgproces

De voorstellen van het demissionaire kabinet in de Voorjaarsnota en het hoofdlijnenakkoord van de formerende partijen hebben geleid tot de geactualiseerde resolutie. Op basis van de uitkomsten van de behandeling van deze resolutie en eventuele amendementen en moties in de Extra ALV van 24 mei a.s.

zullen wij het gesprek met het nieuwe kabinet aangaan. De ALV van 26 juni a.s. biedt al snel een volgende moment met elkaar het gesprek hierover te voeren. Uitgangspunt in de huidige resolutie is dat de VNG bereid is om een actieve rol te spelen bij de vertaling van het hoofdlijnenakkoord naar een concreet programma. Zo kunnen we als overheden tot een gezamenlijk (uitvoerings)akkoord komen, waarin taken en middelen van gemeenten weer in balans zijn.

7. Escalatiestrategie

In de afgelopen periode zijn mogelijke elementen van een escalatiestrategie (Plan B) besproken met de achterban, onder meer binnen de Klankbordgroep kabinetsformatie. Deze escalatiestrategie heeft betrekking op de situatie waarin gemeenten door het kabinet onvoldoende in staat worden gesteld hun verantwoordelijkheid te nemen. In de huidige resolutie wordt voorgesteld dat het bestuur een (extra) ALV organiseert, als taken en middelen in het regeerprogramma van het nieuwe kabinet onverhoopt onvoldoende in balans zijn en in deze (extra) ALV een escalatiestrategie voorlegt aan de leden.